

• Pääkirjoitus

• Artikkelit

Entä jos taideteos ei olekaan aito

Taidetta koteihin ja varastoihin

• Kriitiikit

Entä jos taideteos ei olekaan aito

Helene Beltracchi esittää väärennetyssä valokuvassa isoäitiään väärennettyjen maalausten ympäröimänä. Kuvan tarkoitus oli tukea tarinaa, että maalaukset olisivat kuuluneet isovanhemmille.

Entä jos taideteos ei olekaan aito

Tapaus Beltracchi, sodanjälkeisen Saksan suurin taideväärennöskaandaali ja sen seuraukset

Eräänä marraskuun päivänä vuonna 2006 Saksan nimekkäimmällä huutokauppakamari **Lempertzillä** myytiin ekspressionisti **Heinrich Campendonkin** teos *Rotes Bild mit Pferden*. Kirjassaan *Falsche Bilder Echtes Geld* (Vääriä tauluja Aittoa rahaa) saksalaistoimittajat **Stefan Koldehoff** ja **Tobias Timm** kuvaavat, kuinka jo huutokaupan alla tapausta juhlittiin sensaationa. Kadonneeksi luultu teos oli kuulunut natsivainoa paenneen taidekauppiaan **Alfred Flechtheimin** kokoelmiin ja jäänyt lähes unohtuksi. Frankfurter Allgemeinessa maalaus nimettiin huutokaupan kohokohdaksi.

Taulun lähtöhinnaksi oli arvioitu vajaat miljoona euroa. Se myytiin 2,88 miljoonasta Maltalla olevan Trasteco yritykselle. Tämä oli suurin summa, mitä Campendonkin teoksista oli koskaan saatu. Asiassa oli kuitenkin yksi kauneusvirhe. Maalaus ei ollut aito.

Tämä paljastui vasta neljä vuotta myöhemmin eri tahoilla tehtyjen pitkien tutkimusten jälkeen, etunenässä taidehistorioitsija **Ralph Jentsch**. Lopuksi taulusta teetettiin kemiallinen analyysi, missä todettiin, ettei siinä käytettyä titanvalkoista ollut vielä taitelijan eläessä markkinoilla. Maalauksen oli tehnyt vuonna 1951 syntynyt saksalainen taideväärentäjä **Wolfgang Beltracchi**, joka oli kopioinut Campendonkin maalauksen lisäksi lukemattomia muita taideteoksia. Paljastui sodanjälkeisen Saksan suurin taideväärennyskaandaali ja jotain systeemistä nimeltä taidemarkkinat.

Beltracchin tekemä "Louis Marcoussis": taidekauppias Alfred Flechtheimin muotokuva. Maalaus myytiin aluksi 200 000 eurolla, ja kaksi vuotta myöhemmin jälleenmyynnissä 470 000 eurolla.

Väärentäjän ammattilpeys

Beltracchi täytti hyvin väärentäjän edellytykset. Hän on käsistään taitava, väärentäminen ei aiheuttanut minkäänlaisia tunnonvaivoja, päinvastoin asian ilmitultua hän osasi kääntää sen edukseen. Nyt hän oli sankari, kun oli pystynyt narraamaan taidemaailmaa. Hän kohottaa itsensä myös suureksi taiteilijaksi, sillä "ei hän kopioinut, vaan paransi taiteilijoiden tyyliä, teki ne täydelliseksi" totesi Beltracchi Die Zeit-lehden haastattelussa. Yhdessä vaimonsa **Helene Beltracchin** kanssa hän on kirjoittanut tapahtumasta kirjan *Helene Beltracchi, Wolfgang Beltracchi, Selbstporträt* (Helene Beltracchi, Wolfgang Beltracchi, Omakuva).

Beltracchi oli harjoittanut toimintaansa lähes 30 vuoden ajan väärentämällä omien sanojensa mukaan noin sadan taiteilijan töitä, joukossa saksalaisia ekspressionisteja kuten **Max Pechstein**, **Max Ernst** mutta myös ranskalainen taidemaalari **Ferninand Legér**. Kopioitujen teosten tarkkaa lukumäärää ei tunneta. Tutkimuksia johtaneen Berliinin taiderkososton johtajan **René Allongen** mukaan on lähes sata maalausta tunnistettu Beltracchin tekemiksi. Kolme vuotta sitten Kölnissä käydyssä oikeudenkäynnissä käsiteltiin kuitenkin vain 14 maalausta Beltracchin ja hänen apureinaan olleiden vaimon ja kahden muun kumppanin tunnustettua syyllisyytensä. Beltracchi tuomittiin kuudeksi ja hänen vaimonsa neljäksi vuodeksi vankeuteen. Myöhemmin Beltracchi tuomittiin vielä korvaamaan Trastecolle Campendonkin väärennöksestä maksettu summa. Muiden väärennösten kohdalla korvausten saaminen tulee Allongen mukaan olemaan vaikeata.

Beltracchi osasi tarjota teoksiaan arvostetuille huutokauppakamereille, joihin kuului Lempertzin lisäksi muun muassa **Sotheby's** ja **Christie's**. Näiden avulla teokset aateloitiin. Tauluja myytiin sittemmin Euroopan lisäksi lähinnä Yhdysvaltoihin ja Japaniin.

"On myös varmaa, että taidemaailmassa on edelleen Beltracchi-väärennöksiä, joita ei tunneta," toteaa Allonge.

Niitä voi olla museoissa tai yksityisomistuksessa. Allonge kertoo, kuinka tutkimuksissa selvisi vuonna 2009 Tukholman *Moderna Museetin* Max Ernst retrospektiivissä olleen esillä myös Beltracchi-väärennöksiä. Tuolloin sitä ei tiedetty.

(Lue koko artikkeli Taide-lehdestä.)

Helsingin Doc-Point elokuvafestivaaleilla (27.1.–1.2.2015) esitetään dokumenttielokuva Beltracchi – The Art of Forgery, jonka on ohjannut Beltracchin puolustusasianajajan poika Arne Birkenstock, ja joka siksi on herättänyt kritiikkiä elokuvan tarkoituksista ja Beltracchin sankarina esittämisestä. Kuvassa Wolfgang Beltracchi työssään. © Fruitmarket, Wolfgang Ennenbach.